

PIANO DAYS 2024

11. apríl – 27. apríl 2024

Dom umenia Fatra, Žilina

Veľká Palota kaštieľa na hrade Modrý Kameň

Nitrianska galéria, Nitra

Piano Days 2024

Umelecký riaditeľ a dramaturgia: Ivan Šiller

Management: Ivan Šiller, Juraj Beráts

Produkcia: Jonáš Boroš

PR: Linda Gallová

Texty: Aneta Ficková, Ján Fulla, Hana Chlebáková

Redakcia: Eva Viríková

Dizajn a layout: Marián Preis

Tlač: Anwell, s. r. o.

PIANO DAYS 2024

11. apríl 2024, 19:00 Dom umenia Fatra v Žiline

KRISTÍNA SMETANOVÁ
JÚLIA STAHL NOVOSEDLÍKOVÁ

str. 4/5

26. apríl 2024, 19:00 Nitrianska galéria

SÁRA MEDKOVÁ

str. 12/13

27. apríl 2024, 17:00 Veľká Palota kaštieľa
na hrade Modrý Kameň

IVAN ŠILLER

str. 18/19

PIANO DAYS 2024

11. apríl, 19:00 Dom umenia Fatra v Žiline

KRISTÍNA SMETANOVÁ

**JÚLIA STAHL
NOVOSEDLÍKOVÁ**

štvorročná hra na klavíri, klavír sólo

RICHARD GRIMM – 24-ročný stredoškólák

1. Acoustic Dance
2. Pokazené hodiny
3. Hádka – Otec a syn
4. Kostlivec na úteku
5. Január v lese

MICHAL STAHL – Quattuor Manus

1. Ignis
2. Aqua
3. Terra
4. Aer

LENKA NOVOSEDLÍKOVÁ – The upper part
and the lower part**BEDŘICH SMETANA** – Vltava z cyklu
„Má vlast“

Prestávka

DEZIDER KARDOŠ – Tri skladby

1. Un poco maestoso
2. Meditácia
3. Burleska

COLIN MCPHEE – Balinese Ceremonial Music

1. Pemoengkah
2. Gambangan
3. Taboeh Teloe

ASTOR PIAZZOLA – Le Grand Tango

PIANO DAYS 2024

RICHARD GRIMM

Hudobná tvorba a interpretačná činnosť predstaviteľa mladej generácie slovenských skladateľov, **Richarda Grimma**, známeho aj pod pseudonymom Boh Vajec, sa vyvíja v dvoch osobnostných a štýlových rovinách. Podľa umelcových vlastných slov Boh Vajec hrá, improvizuje a komponuje experimentálnu hudbu (napríklad aj pre 3D tlačiareň) a Richard Grimm tvorí hudbu, ktorú nazýva klasická. Odrazom jeho ideí a poetiky na poli zvukového experimentu je najmä album *Ticho neexistuje* (2022), v ktorom umelec technikou *field recording* (terénneho nahrávania) zachytáva zvuky bežného sveta v rôznych pracovných prostrediach (u zubára, v kaderníctve, na cestách či v škole). Študent kompozície pražskej Hudobnej a tanečnej fakulty Akadémie múzických umení tvrdí, že klasickej hudbe sa venuje pomerne krátko. V roku 2021 však uspel v kompozičnej súťaži festivalu Konvergenzie s prvou časťou *Sláčikového kvarteta č. 1*. Kryštalizácia jeho hudobnej reči prebieha na báze rôznych umeleckých smerov 20. storočia, najmä pod vplyvom Šostakoviča, Ligetiho a Bartóka. „*Klavírny cyklus pre 4 ruky vznikol počas štúdia na konzervatóriu v Bratislave. Mal som 24 rokov a chcel som ísť niekam ďalej, pretože druhá stredná škola ma mierne deprimovala. Podarilo sa. Jednotlivé časti odzrkadľujú moju realitu z daného obdobia. Občas som sa pohádal s otcom, v januári som bol v lese a s kostlivcom na úteku zostávam doteraz,*“ hovorí skladateľ o etape pred pražským štúdiom a o svojom cykle klavírnych miniatúr, v ktorom sa motorická rytmika snúbi so zvukomaľbou každodenného života.

MICHAL STAHL

„*Dielo Quattuor Manus (štyri ruky) stvára štyri základné elementy: oheň, vodu, zem a vzduch. Z hľadiska formy ide o programový 4-časťový sonátový cyklus s náznakmi tanečnosti,*“ ozrejmjuje skladateľ **Michal Stahl** kompozičné zámery svojej komornej tetralógie, ktorá patrí k jeho najuvádzanejším dielam. Okrem hudobnej tvorby sa tento mladý umelec venuje tiež vedeniu zborových telies a organizácii hudobných podujatí či celoštátnych súťaží v Národnom osvetovom centre. Popri zborovej, orchestrálnej a komornej tvorbe k jeho kompozičnému odkazu neodmysliteľne patrí práve hudba pre klavír. Skladateľ venoval *Quattuor Manus* klavírnemu

duu, ktorého súčasťou je aj jeho manželka Júlia. „Mohol som popustiť uzdu fantázií, nakoľko ich výnimočná interpretácia a vzájomná súhra je veľmi vzácnym javom, čo dokazujú aj v tretej časti, kde hra na klavíri strieda hra na rytmické nástroje,“ hovorí autor. Zložitá, miestami džezovo ladená rytmická štruktúra jednotlivých častí si vyžaduje maximálnu synchrónnosť hry a precíznu artikuláciu, udržiavajúcu napätie hravých, prirodzene evolučných hudobných tém. Proporcionalita cyklu je podporená vyváženým striedaním sólových partov s komornými. Prelínanie dynamicky i charakterovo kontrastných plôch odráža nespútanosť prírodných živlov.

LENKA NOVOSEDLÍKOVÁ

Lenka Novosedlíková je skladateľkou, hráčkou na bicie nástroje a dvornou interpretkou súčasnej slovenskej tvorby. Jej rané študentské kompozície, venované najmä klavíru, sa vyznačujú štruktúrnou i tonálnou konvenčnosťou s príležitostnými džezovými inšpiráciami. Časom však v sebe objavila minimalistické tendencie, prameniace z citu pre rytmickú pestrosť. Okrem repetitívnych štruktúr a princípu metrického posunu na svoju hudbu aplikuje tiež prvky aleatoriky s dôrazom na náhodu ako zdroj interpretačnej tvorivosti. Spomedzi bicích nástrojov, pre ktoré v kontexte komornej tvorby hojne komponuje, osobitne inklinuje k marimbe i vibrafónu. Cudzí jej však nie je ani zvukovosť dychových nástrojov, najmä klarinetu. Ku klavírnej hudbe sa vrátila v roku 2019. O skladbe, existujúcej vo verziách pre štvorročný klavír i pre dva klavíry a ktorú premiérovovo uviedlo Devanas Duo v Pekingu, skladateľka hovorí: „*The upper part and the lower part je názov, ktorý pre mňa predstavuje rozdelenie úloh vo vrchnej a spodnej polohe klaviatúry pri štvorročnej hre na klavíri. Hlavnou a hybnou ideou skladby je rytmická štruktúra, meniac sa vo viacerých celkoch. Prevažuje hravosť a ľahkosť, nezaťažená žiadnou nehudobnou myšlienkou.*“

BEDŘICH SMETANA

Ikonickú *Vltavu* – jeden zo symbolov českej klasickej hudby – z cyklu *Má vlast* **Bedřicha Smetanu** (1824 – 1884) netreba nikomu bližšie predstavovať. Skladateľovým zámerom bolo v slávnostnej symfonickej básni zvukomalebne napodobniť tok Vltavy od pramienkov až po mohutný tok cez Prahu a ústie do Labe. V duchu romantického programového symfonizmu a ideálov národného obrodenia čerpal z prírodných, historických i mytologických námetov. Život najdlhšej českej rieky zároveň prostredníctvom rôznych hudobných motívov, odkazujúcich na dedinské hody či raj rusaliiek, prepája so životom a fantáziou ľudu, neodmysliteľne spätého s rodnou zemou. Menej známym je fakt, že na konci partitúry stojí Smetanova poznámka: „*Ja úplně hluchým.*“ Skladateľ tak svoj národ a jeho históriu oslávil vo chvíľach zovretia vlastným tragickým osudom. Podobne ako iné svetoznáme symfonické diela aj *Vltava* časom prešla najrôznejšími úpravami pre komorné zoskupenia. Jej vlny, rozozvučané klavírnym tónom, uzavrú prvú polovicu dnešného večera.

DEZIDER KARDOŠ

Umelecká hodnota tradičnej hudby určila podobu tvorby mnohých skladateľov klasickej hudby 20. storočia. Bohatstvom folklóru sa nechala inšpirovať celá generácia slovenskej hudobnej moderny, nevynímajúc ani skladateľa a pedagóga **Dezidera Kardoša** (1914 – 1991). V jeho početných skladbách pre klavír a komorné zoskupenia, ale aj v symfonických a vokálno-inštrumentálnych dielach, nájdeme najmä štylizácie a citácie východoslovenských piesní. Ich kompozičné uchopenie prebiehalo spočiatku pod výrazným vplyvom Kardošových učiteľov – Alexandra Moyzesa a Vítězslava Nováka. Ešte markantnejšie však na vyhranenie skladateľovho štýlu zapôsobil Béla Bartók, ktorého klavírný cyklus *Deťom* sa stal konkrétnou inšpiráciou pre obľúbené Kardošove *Bagately*. O rok skôr skomponoval skladateľ *Tri skladby* (1947) pre husle a klavír, ktoré neskôr skladateľov súčasník, významný klavirista Rudolf Macudziński, upravil pre dva klavíry. Ich pôvodné tempové a prednesové označenia doplnil názvami *Prelúdium*, *Meditácia* a *Burleska*, čím vystihol vzájomný charakterový kontrast a zároveň poukázal na autonómnosť a sugestívnosť každej z častí.

COLLIN MCPHEE

I keď sa kanadsko-americký skladateľ **Collin McPhee** (1900 – 1964) priamo nehlásil k hudobnému prúdu minimalizmu, jeho tvorba s touto estetikou v mnohom korešponduje. Zlomový moment pre jeho tvorivú invenciu predstavovala konfrontácia s tradičnou indonézsskou hudbou prostredníctvom nahrávok vydaných koncom 20. rokov. Skladateľa (podobne ako o tridsať rokov skôr Claude Debussyho) očaril nepoznaný zvukový svet ansámblov z ostrova Bali – gamelanov – zahŕňajúcich rôzne nástroje z prírodných materiálov, ktorých hudba sa vyznačovala prelínaním sonórnych vrstiev a hypnotickou rytmikou. Inšpirácia bola natoľko silná, že McPhee na Bali, ktoré pôvodne navštívil za účelom etnomuzikologického výskumu, zotrval sedem rokov a v idiónoch domorodej hudby našiel svoj kompozičný ideál. V tomto období vznikla aj skladba pre dva klavíry s názvom *Balijská obradová hudba* (1934 – 1938). Jej tri časti predstavujú rôzne typy gamelanovej hudby – *Pemoengkah* je predohrou k tradičnému bábkovému divadlu. Uplatňuje sa v nej najcharakteristickejšia technika hry zvaná *Kebyar*, typická náhlými i postupne kreovanými kontrastmi farby, dynamiky, tempa a artikulácie, ako aj zložitými, prerývajúcimi sa rytmicko-melodickými figúrami. Druhá časť, *Gambangan*, je hudbou k pohrebným obradom s upokojujúcou atmosférou, ktorú podporuje zvonivá zvukovosť. Slávnostný záver *Taboeh Teloe* prináša najstarší a najprísnejší interpretačný štýl, *Galeman gong gedé*, s príznačne statickým ostinátnym rytmom a kratšími melodickými úsekmi.

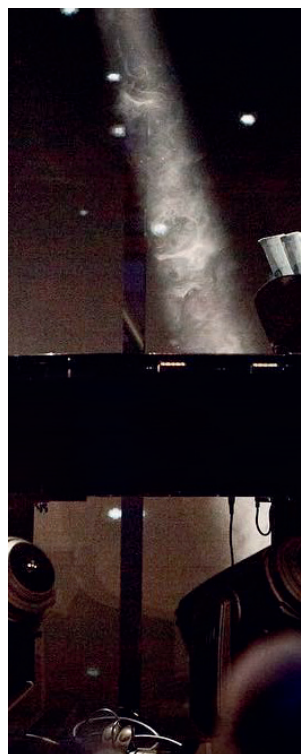
ASTORA PIAZZOLLI

S menom argentínskeho skladateľa **Astora Piazzollu** (1921 – 1992) sa neodmysliteľne spája fenomén „nového tanga“ – kompozičnej syntézy idiómov tohto vášnivého latinskoamerického tanca s prvkami džezu a európskej klasickej hudby. Tango vzniklo v poslednej tretine 19. storočia v prostredí chudobnejších štvrtí mesta Buenos Aires spojením prvkov španielskeho *flamenco* a nespútanej argentínskej *milongy*. Začiatkom 20. storočia sa aj napriek svojmu erotickému náboju stalo spoločensky prijateľným a následne spôsobilo v komponovanej hudbe doslova módný ošiaľ. Piazzolla vo svojej tvorbe pre zoskupenie *Quinteto Nuevo Tango*, zahŕňajúce husle,

PIANO DAYS 2024

elektrickú gitaru, klavír, kontrabas a bandoneón (typ akordeónu), ale aj pre orchester, big band či iné komorné zoskupenia, obohacoval argentínske tango o džezovú rytmiku, rozšírenú harmóniu i kontrapunkt. *Le Grand Tango*, pôvodne napísané pre violončelo a klavír, dedikované ruskému violončelistovi Mstislavovi Rostropovičovi, vyšlo v roku 1982 v Paríži. Pozostáva z troch štruktúralne i nálado-vo odlišných dielov – úvodné dravé tango s ostrým synkopickým rytmom strieda uvoľnený kantabilný dialóg oboch partov. Skladba vrcholí v grotesknom záverečnom diele, plnom virtuózných efektov.

Aneta FICKOVÁ

DUO DEVANAS

Klavírne **duo Devanas** vzniklo na pôde Vysokej školy múzických umení v Bratislave, **kde** študovali pod vedením prof. Idy Černekej a prof. Mariána Lapšanského a Mgr. art. Jakuba Čižmaroviča a komornú hru pod vedením prof. Daniela Buranovského. Vystúpili v rámci projektov pre dva klavíry s rôznou **tématikou**, ako napríklad: *Pianos Americanos*, *Pour le piano*, Česko-slovenská hudba, *Her Majesty's Music*, Bratislavský karneval, *Rodinné striebro*. Klaviristky Kristínu Smetanovú a Júliu Stahl Novosedlíkovú spojili aj majstrovské kurzy TIHMS v Holandsku, kde sa **zdokonaľovali** vo svojom interpretačnom umení pod vedením popredných svetových **profesorov** akými sú napríklad Ewa Kupiec, Claudio Martínéz Mehner, Balász Szokolay, či Bernd Goetzke. Kristína Smetanová a Júlia Stahl Novosedlíková patria medzi výrazné slovenské osobnosti svojej generácie v interpretačnom umení, ako sólistky dosiahli niekoľko ocenení doma i v zahraničí. Koncertovali v mestách ako Bratislava, Košice, Banská Bystrica, Budapešť, Győr, Brno, Ostrava, Praha, Bergen (NL), Alkmaar, Egmond, Schagen, Bloemendal, Heiloo, Peking. Predstavili sa v rámci festivalu Konvergencie. V roku 2021 nahrali svoj debutový album, ktorý je zameraný na tvorbu mladých slovenských skladateľov. Ich interpretácia bola odvysielaná aj v rámci Komorných koncertov na RTVS.

PIANO DAYS 2024

26. apríl, 19:00 Nitrianska galéria

SÁRA MEDKOVÁ

klavír sólo, zvuková performance

JOHANN SEBASTIAN BACH (1685 – 1750)

Toccata e moll BWV 914

Toccata

Un poco Allegro

Adagio

Allegro – Fuga

VÍT ZOUHAR (*1966)

Šest klavírů

pro klavíristku a magnetofonový pás

JOHANN SEBASTIAN BACH

Sarabanda G dur

z francouzské suity č. 5 BWV 816

IVO MEDEK (*1956)

SÁRA MEDKOVÁ (*1983)

Inside

JOHANN SEBASTIAN BACH

Sarabanda a moll

z anglickej suity č. 2 BWV 807

FREDERIC RZEWSKI (*1938)

De Profundis

Oratorium pro mluvící pianistku

text: Oscar Wilde

animácia: Lukáš Medek

JOHANN SEBASTIAN BACH

Diela **Johanna Sebastiana Bacha** (1685 – 1750) sú aj dnes, takmer tri storočia po jeho smrti, stále bežne prítomné v koncertných sálach. Hoci jeho rozsiahla tvorba zahŕňa kompozície pre barokový orchester, pestré variácie komorných zoskupení či diela pre vokálny prejav, je zároveň považovaný za najvýznamnejšieho predklasického skladateľa pre klávesové nástroje. Z raného tvorivého obdobia skladateľa pochádza aj sedem „manuálových“ tokát, ktoré jasne odzrkadľujú vplyvy severonemeckej klávesovej školy. Najstručnejšou z nich je *Toccata e moll BWV 914* s jasnou štruktúrou štyroch častí. Skladbu v miernom tempe otvára kratší nápaditý motív, ktorý evokuje pedálovú techniku typickú pre organové kompozície. Po elegantnej dvojitej fúge v druhej časti zaznieva rozmarne *Adagio* v štýle recitativu. Dôkazom skladateľovho majstrovstva imitačnej techniky je záver v podobe trojhlasnej fúgy s kratším improvizácnym úsek, ktorý kompozíciu brilantne uzatvára. V nasledujúcom období Bach zastával pozíciu kapelníka vo Weimare a súčasťou jeho každodenného života sa stali kantáty. Jednou z povinností, ktoré z jeho postu vyplývali, bola totiž aj potreba skomponovať každý mesiac jednu chrámovú kantátu. Je preto pochopiteľné, že skladateľ po presídlení do Köthenu svoju tvorbu v ďalšej dekáde orientoval na komponovanie iných, najmä inštruktívnych druhov a foriem. Medzi tieto skladby patrí aj šesť suít s podtitulom francúzske. Najelegantnejšou z nich je *Francúzska suita č. 5 G dur BWV 816*, v ktorej Bach nezvyčajne často kladie do popredia jednohlasnú melodickú líniu. Najviac štylizovaná – vzdialená od svojho pôvodného charakteru – je *Sarabanda*, ktorá zaznie aj v dnešný večer. Hoci skladateľ zachoval pôvodné pomalé tempo, ktoré je pre ňu príznačné, tanečnosť zastrel ornamentálnou povahou melódie. Nechal tak vyniknúť slávnostný charakter celej časti. Štýlový vplyv čembalových suít skladateľa Charlesa Dieuparta, žijúceho v Londýne, sa odzrkadlil v cykle šiestich anglických suít. Podobne ako ostatné Bachove suitové kompozície aj anglické do veľkej miery predstavujú syntézu nemeckých, talianskych i francúzskych prvkov. Pre *Anglickú suitu č. 2 a mol* je príznačný pitoreskný taliansky štýl, ľahkosť i koncertantný princíp. Podobne ako v prípade predchádza-

júcej suity aj z tejto zaznie jej najlyrickejšia štvrtá časť – *Sarabanda*. Skladba sa považuje za jednu z najexpresívnejších, ktoré skladateľ vôbec napísal. V celom jej priebehu znie v pomalom tempe melancholická miestami až tragicky vyznievajúca melódia, zastierajúca zvyčajnú tanečnosť sarabandy.

VÍTA ZOUHAR

Experimenty so súbežne znejúcimi plochami s neustálou tendenciou návratnosti dali v roku 1992 vzniknúť kompozícii *Šest klavírů Víta Zouhara* (1966). Skladba vznikla opakováním šiestich navzájom odlišných klavírných slučiek. Pred mnohými rokmi k tejto skladbe sám autor poznamenal: „*To vše může být pouhým ochranným zbarvením ambientní relaxační plochy, která jen zrcadlí uchopující interpretaci, aniž by jí sama představovala.*“ Podtitul skladby – *pro klaviristku a magnetofonový pás* – bol autorom pri daný z čisto pragmatického dôvodu. Premiéra skladby totiž zaznela v interpretácii klaviristky Dany Drápelovej. Aj v ďalších rokoch ju interpretovali najmä klaviristky Janna Polyzoides, Patricia Goodson či Sára Medková, ktorých interpretácie podľa skladateľa potvrdzujú správnosť jeho rozhodnutia použiť v podtitule skladby femininum.

IVO A SÁRA MADEK/OVÁ

Klaviristka, skladateľka a performerka **Sára Medková** (1983) sa spolu s manželom, tiež skladateľom a pedagógom **Ivom Medekom** (1956), podieľala na tvorbe skladby s názvom *Inside*. Podľa ich slov „*vznikla z pôvodnej improvizácie, ktorá sa častým opakováním stá-le viac usadzovala do svojej finálnej podoby*“. Interpretom skladby však zámerne ponechali priestor pre vlastnú tvorivú improvizáciu. Ako rovnocenný zdroj zvuku využili v diele okrem klaviatúry tiež vnútorné súčasti nástroja. Plné využitie potenciálu klavíra a rôzne rytmické modely tak v kombinácii s improvizácnou povahou skladby robia každé jej uvedenie jedinečným. Kompozícia sa objavila na mnohých koncertných pódioch naprieč Európou i v zámorských krajinách.

PIANO DAYS 2024

FREDERIC RZEWSKI

Hudobná tvorba amerického skladateľa **Frederica Rzewského** (1938 – 2021) zo 60. rokov minulého storočia obsahuje výrazové prvky minulosti, no zároveň je neobyčajne spätá s avantgardnou hudbou 20. storočia. Týmto výnimočným spojením tak jeho hudba dokázala zaujať laikov i hudobných nadšencov. Rzewského *De Profundis* pre hovoriacu klaviristku by sa dalo charakterizovať aj ako melodramatické oratórium. Inštrumentálne medzihry v ňom striedajú interpretom prednášané úryvky z listu Oscara Wilda, napísaného počas jeho väznenia. Pôvodný text ľúbostného listu pre lorda Alfreda Douglasa má 80 strán. Ide zároveň o posledné prozaické dielo tohto írskoho dramatika a básnika. Skladateľ okrem toho využíva neobyčajne bohatú škálu zvukových prejavov – bubnovanie na telo klavíra, spev interpreta či úryvky z Mozartovho *Donna Giovanniho*, alebo detské riekanky.

SÁRA MEDKOVÁ

Sára Medková je česká pianistka, skladateľka a performerka, oceňovaná zejména za brilantní techniku, strhující temperament a nevšední muzikalitu. Mimo pozvání na slavný mezinárodní Shanghai Spring Music Festival debutovala v proslulém Murchinson Performing Center v Dallasu, Wild Beast v Los Angeles, Music Center v Jerusalemě, Central Conservatory v Pekingu, v koncertní sérii BVVA v Madridu, Královské akademii v Gentu nebo na prestižním festivalu PIANODROM v Albánii. Úspěšný debut na mezinárodním festivalu New Music Week v Šanghaji kritika označila jako „umění nejvyšších kvalit“.

Je laureátkou několika mezinárodních klavírních soutěží a držitelkou skladatelských cen OSA, Generace a ISA.

Koncertovala ve více než 30 zemích Evropy, v Africe, Asii a v USA na festivalech Ohridsko leto, Moravský podzim, Janáček Brno, Expozice nové hudby, Forfest, PostmutArt, Smetanovské dny, Sethávání nové hudby Plus, Ad libitum, Audioart, Schemnitensis, Art's Birthday aj. Spolupracuje s tuzemskými i zahraničními orchestry a jako vyhledávaná interpretka soudobé hudby je často zvána k uvádění světových premiér, kterých má na kontě více

než sto. V současnosti tvoří spolu se svým manželem, hudebním skladatelem Ivo Medkem a Vitem Zouharem kompoziční tridem. Ve spolupráci se slovinským režisérem Roccem a českým videoarťistou Lukášem Medkem tento tým realizoval několik multimediálních projektů, z nichž jmenujme alespoň TASTES, zvukově vizuální instalaci z roku 2016, operu MarISHA z roku 2019, operu TiAMO z roku 2021 a představení SARA´smile z roku 2022 ve kterém se Sára Medková posluchačům představila v hlavní roli jako pianistka, zpěvačka, tanečnice a herečka.

Vyučovala na mistrovských kurzech v Los Angeles, Hangzhou, Pekingu či Tiraně.

Její profilová nahrávka De Profundis s díly J. S. Bacha, V. Zouhara, I. Medka a F. Rzewského se setkala s nadšenými ohlasy u publika i odborné veřejnosti.

Sára je členkou Ensemble Marijan a zakládající členkou souboru ISHA trio, se kterým natočila CD Ancient Stories a Love Stories. Čerstvým počinem je pak komplet Bachových gambových sonát pro violoncello a klavír na CD i LP ve spolupráci se Štěpánem Filípkem, které duo vydalo u labelu Arta Music v loňském roce.

Sára Medková si jde vlastní cestou, vytrvale na sobě pracuje a svými hudebními schopnostmi stejně jako bezprostředností a non-konformním výrazovým projevem, který čítá i možnost zapojení mimohudebního uměleckého vyjádření (divadelní akci apod.), podněcuje současné skladatele k maximálnímu využití jejího potenciálu. Její repertoár se však neomezuje výhradně na soudobou hudbu; zahrnuje i díla klasická, a proto nepřekvapí, že na svůj recitál si Sára Medková zvolila tři soudobé kompozice, které proložila díly Johanna Sebastiana Bacha. Nejde přitom o výběr nahodilý, který by podléhal jistě módě kombinovat starou hudbu s novou. Spojení Bachových skladeb (různých forem a z různých fází skladatelova tvůrčího života) s díly soudobými tu není jen konfrontací hudby baroka a dneška; je to i ukazatel řady styčných uměleckých momentů, kterými se ve své době zabíral Bach a kterými se zabývají též současní autoři.

(převzato z bookletu CD De Profundis, autor textu Vítězslav Mikeš)

PIANO DAYS 2024

27. apríl, 17:00 Veľká Palota kaštieľa na hrade Modrý Kameň

IVAN ŠILLER

klavír sólo

FRYDERYK CHOPIN

Prelúdiá (výber)

FRYDERYK CHOPIN

„Chopin! Tvorca najblúznejších harmónií a najsladších melódií! Existuje vôbec niekto [...], kto by sa nezachvel pri vyslovení jeho mena ako pri spomienke na vyššiu bytosť? Hoci je oplákaný všetkými umelcami a početnými známymi, predsa pochybujeme, že je už ocenený tak, ako si zaslúži. Iba budúcnosť mu určí jeho veľkosť...“ napísal v roku 1850 nemenej slávny klavírny virtuóz Franz Liszt. Hudobná poetika **Fryderyka Chopina** (1810 – 1849) zasiahla svojím významom celý kultúrny svet, pričom nepotrebuje ani preklad, ani komentár. Skladateľovi k toľkému záujmu pomohlo spoločenské postavenie, ktoré však záviselo od prostredia, kde pôsobil. Roky, ktoré po emigrácii z Poľska strávil v Paríži, sa stali epochou veľkého virtuóza, „romantickou epochou klavíra“, ako uvádza Tadeusz Marek, vydavateľ Chopinovej korešpondencie. Virtuózi cestujúci po Európe a hrajúci pred početným poslucháčstvom, získavajúc majetok i slávu, sa stávali modlami publika. Lenže Chopin nebol virtuózom pre veľké publikum. Povestná intimita jeho hudby, interpretácia výlučne vlastných skladieb i nepriaznivé zdravotné dispozície mu neumožnili vystupovať vo veľkých sálach a pred rôznorodým publikom, ktoré burácalo od nadšenia pri hrmotnej i brilantnej lisztovskej virtuozite či dychberúcej, davy fascinujúcej hre Paganiniho. V noblesnom salóne ozdobenom kvetmi, uprostred vybraného publika pozostávajúceho z krásnych dám s titulmi, z aristokracie, umelcov a finančných magnátov, mohol byť skladateľ sám sebou. Tieto nemnohé koncerty, ktoré boli vždy prvoradou spoločenskou udalosťou, sa stali akýmsi laboratóriom chopinovskej hudby. Tu sa rodila jeho legenda, sláva a móda. „Jednoduchosť je najvyšší cieľ, ktorý sa dá dosiahnuť, keď prekonáte všetky ťažkosti. Je to jednoduchosť, ktorá sa ukazuje ako vrcholná odmena umenia,“ hovoril Chopin. Neobyčajne starostlivo vychovaný skladateľ, z ktorého vyrástol galantný gentleman pútajúci pozornosť dám, sa stal jedným z najväčších oslavovaných umelcov v Paríži a mohol byť pokladaný za arbitra elegancie. Jeho postoj voči emigrácii však zostal naďalej korektný a vo vzťahu voči svojim krajanom bol mimoriadne ochotný. Povstania vo svojej krajine podporoval a len s veľkými výhradami sa vyjadroval k ich príčinám, a keďže nemo-

PIANO DAYS 2024

hol svojich blízkych podporiť v boji bok po boku, prostredníctvom svojej hudby povýšil poľské národné hodnoty na všeľudské, ako opisuje básnik Cyprian Kamil Norwid. O Chopinovej hudbe píše ako o „*božskom prvku dobra vo svete*“. Potvrdil tak Schopenhauerovu tézu, že „[...] iba v tejto reči existuje možnosť úplného porozumenia medzi ľuďmi“. Fryderyk Chopin bol majstrom klavírných miniatúr. Na malej ploche dokázal koncentrovať myšlienky v širokom diapazóne nálad s účelom čo najintenzívnejšieho emocionálneho účinku. Disponoval obdivuhodnou schopnosťou skĺbiť tieto parametre do ľahko plynúceho, bezprostredného celku. Technika a estetika diel vyplýva zo skladateľovho presvedčenia, že melódia je základom hudobnej štruktúry, v ktorej je možné vyjadriť najpresvedčivejšie pohnútky mysle. Kombináciou viacerých melódií tak dokáže tlmočiť celú zložitosť svojho života a vnútorného prežívania. Chopin sa ako klavirista pri početných improvizáciách presvedčil, že touto cestou je schopný vytvoriť celkom nové, netradičné harmónie, sekvencie akordov a modulácie, ktoré ohromovali jeho súčasníkov. Skladateľove klavírne diela sa stali symbolmi európskeho umeleckého prostredia a ani v dnešných časoch ich neprestávajú vyhľadávať študenti, profesionáli i nadšenci.

Úzke vzťahy Fryderyka Chopina s dlhoročnou partnerkou George Sandovou vyvrcholili v zime roku 1838 do ich spoločnej cesty na Malorku. V cele kartuziánskeho kláštora vo Valldemosse dokončil Chopin *Prelúdiá op. 28*, vznikol tak cyklus zložený z diel nevidanej rozmanitosti spojených do ucelenej mozaiky. Napriek pochmúrnemu pobytu spôsobenému nepriaznivým počasím a vážnou chorobou, ktorá skladateľa trápila, vznikla vo vlhkom ostrovnom podnebí hudba nezvyčajnej emocionálnej hĺbky. Potvrdzujú to slová George Sandovej: „*Zatiaľ čo stál pre chorobu na prahu smrti, na Malorke skomponoval hudbu, ktorá privádzala na myseľ raj.*“ *Prelúdiá op. 28* Fryderyka Chopina, sú „*plné spomienok a reminiscencií, ale viac ako komentár či obraz, treba sa v nich pokúsiť zachytiť intímne myšlienky ich autora, jeho duševné stavy či túžby*“, ako píše François-René Tranchefort v publikácii *Sprievodca klavírnou a čembalovou*

hudbou. Predovšetkým by sa nemalo zabúdať, že v čase, keď Chopin pracoval na prelúdiách, intenzívne sa zaoberal tvorbou Johanna Sebastiana Bacha, pričom jeho denným chlebom sa viac ako inokedy stal *Dobre temperovaný klavír*. Barokový veľikán predstavoval pre Chopina veľkú inšpiráciu: „Bach je astronóm, ktorý objavuje tie najúžasnejšie hviezdy. Beethoven spochybňuje vesmír. Ja sa snažím len vyjadriť dušu a srdce človeka.“ Vo svojich 24 prelúdiách usporiadal skladby podľa kvintového kruhu – po každom prelúdiu v durovej tónine nasledovalo prelúdium v jej paralelnej molovej, pričom zároveň ponúkol pohľad do mikrosвета svojich štýlov a nálad. Snažil sa, aby každé dielo bolo oproti predchádzajúcemu čo najviac nepredvídateľné a asymetrické. V cykle sa vyskytujú prelúdiá nočného či etudového charakteru, náčrt mazúrky, pohrebný pochod a niekoľko ďalších skladieb v divokej či, naopak, bolestnej atmosfére. Liszt sa nemýlil, keď o prelúdiách povedal, že sú „celkom odlišné od ostatných. Akoby všetko vzniklo z prvého náčrtu, z náhleho impulzu.“ Videl v nich „slobodný a veľkolepý pôvab, ktorý charakterizuje geniálne diela“. Francúzsky básnik Camille Bourniquel vystihol *Prelúdiá* azda najlepšie, keď napísal: „Chopin tu predstavil najrozsiahlejší obraz svojich síl, motívov a pokušení, ale bez roztáhanosti, bez opakovania a bez samoľúbosti. Zakaždým dospel ku kvintesencii seba samého a viac ako kdekoľvek inde je rozpoznateľný aj v pauzách a tichu.“

Hana Chlebáková

IVAN ŠILLER

Ivan Šiller je koncertný klavirista, pedagóg a organizátor hudobných projektov. Študoval hru na klavíri v Bratislave (ZUŠ, Milica Kailingová a VŠMU, Daniela Varínska) a Gente (Kráľovské konzervatórium, Daan Vandewalle), ako štipendista v USA (Tanglewood Music Center), Kanade (Banff Centre for the Arts) a Nemecku (Ferienkurse für Neue Musik Darmstadt). Venuje sa interpretácii klasickej i súčasnej hudby, ansámbovej i sólovej hre a hudobnej reinterpretácii výtvarných diel. Rád spolupracuje s inými hudobníkmi, s ktorými formuje rôzne zoskupenia – Cluster ensemble, Ensemble Ricercata alebo Prague Modern. Spoluvytvára alternatívne „vzdelá-

PIANO DAYS 2024

vacie inštitúcie“ – študentský projekt VENI ACADEMY či sériu detských workshopov SoundOrchestra – zamerané na improvizáciu, grafické partitúry a experimentálnu hudbu. Aktívne spolupracuje so súčasnými slovenskými i zahraničnými skladateľmi. Pôsobil na Katedre hudobnej výchovy PdF UK ako pedagóg aj vedúci katedry. Je autorom množstva hudobných projektov, organizátorom festivalov i koncertných cyklov. V rokoch 2010 až 2022 predsedal slovenskej sekcii Medzinárodnej spoločnosti pre súčasnú hudbu (ISCM), s ktorou pripravil hudobný počín roka 2013 – ISCM World New Music Days – ocenený v rámci Radio_Head Awards 2013. V roku 2016 sa stal umeleckým riaditeľom vzdelávacieho projektu SUPERAR Slovakia, ktorý sa koná v spolupráci s viedenským chlapčenským zborom a Konzerthaus Wien. Za svoju umeleckú činnosť získal niekoľko cien a nominácií. V roku 2016, 2018 a 2019 bol súbor Cluster ensemble nominovaný na cenu Nadácie Tatra banky za album Cluster ensemble Plays Philip Glass, na cenu Krištáľové krídlo v kategórii hudba a na cenu Radio_Head Award v kategórii nahrávka roka – klasická hudba. V roku 2018 vydal svoje debutové sólové CD FIFTY, ktoré je ojedinelou zbierkou viac ako 20 skladieb súčasných autorov. V roku 2020 získal nomináciu na cenu Radio_Head Award v kategórii klasická hudba za ďalší sólový album Lasciar sonare s hudbou P. Glas-
sa, V. Silvestrova, G. Ligetiho a M. Burlasa.

www.ivansiller.com

Projekt Piano Days, 4. ročník podporil z verejných zdrojov ako hlavný partner Fond na podporu umenia. Organizátorom je Učiteľské **kolégium** o. z., spoluorganizátorom je **InMusic** o. z. Partnermi sú Štátny komorný orchester Žilina, Nitrianska galéria, Slovenské národné múzeum – Múzeum bábkarských kultúr a hračiek, hrad Modrý Kameň, Nová Synagóga a Artforum. Mediálnymi partnermi sú Rádio Devín, Opera Slovakia, Hudobný Život, plan.art a mesto Nitra.

Organizátor:

**TEACHERS
COLLEGE**

Spoluorganizátor:

IN MUSIC

Hlavný partner:

u. fond
na podporu
umenia

Partneri:

**NITRIANSKA
GALÉRIA**
Umenie na
dobrej adrese

**SLOVENSKÉ
NÁRODNÉ
MÚZEUM**

ARTFORUM

**NOVÁ
SYNAGÓGA ŽILINA**

Mediálni partneri:

OPERA
SLOVAKIA

hudobný život

:RÁDIO DEVÍN

plan.art

**Mesto
Nitra**

in-music.sk

facebook.com/inmusicsk

Navštívte náš e-shop s dobrou
hudbou: shop.in-music.sk